

SELMECZ.

Szépirodalmi, társadalmi, közgazdasági és tanügyi hetilap.

Hontmegyei közlöny.

Megjelen minden kedden.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz, a hirtelítések és elintézetések pedig Dinák J. E. kereskedésébe küldendők.

Hirtelítések felvételnek Budapesten, Bécsben és Prágában Haasenstein és Vogtelné.

Előfizetési feltételek:

Helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve:
 Egész évre 5 frt. — kr.
 Félévre 2 frt. 50 kr.
 Negyedévre 1 frt. 25 kr.
 Egyes példány ára 10 kr.

Szerkesztői iroda: Keviczky-féle háza Szt.-Háromság téren.

Háromhasábos kis sor 10 fr.

Bélyegdíj minden ígatásért 30 kr.

Előfizetési feltételek:

Negyed évre 1 frt 25 kr.
 Aug. és Sept. hónapokra 80 kr.

Polgármesteri jelentés.

(IV. Folytatás.)

Áttérve közigazgatásunk s háztartásunk ügy- vagyis belkezelésére, mely mint a hivatalos munkakör gyakorlati tere törvényhatósági életünk sarkpontját képezvén, a legnagyobb fontossággal bír, jelentem, hogy ez év folyamában a törvényhatósági bizottság részéről 11 közgyűlés, a tanács részéről 33 tanács és 17 árvaszéki ülés tartatott.

Tanácsülésileg elintéztett ügyek száma	459
árvaszékiileg " " száma	703
Az ígatatóba érkezett:	
a) közigazgatási ügy	4608 drb.
b) árvaszéki	703 "
c) rendőri	2856 "
Összesen	8167 "

Tárcza.

Az ipar befolyása a polgárosodásra.

Krajtsík Soma.

Amint a művelődés történelme e vagy ama kort mindig azon alapelvek szerint nevezte el, melyek benne uralomra vergődtek, és azon irányeszmék szerint, mik után haladtok, épp úgy joggal állíthatjuk, hogy korunk a művelődés történelme által az ipar, kutatások és találmányok korának fog elnevezetn.

Nem ringatom magamat azon reményben, midőn e fontos kérdés megfajtése végett nyúlók gyenge tollamhoz, hogy sikerülni fog megoldani oly problémát, mely egy egész évszázadot át a nemzetgazdaságot legjelesebb férfainak figyelmét kötve tartja. De nem is lehet az emberi nem működésének oly táj köré e lapok hasábjaira illeszteni, inkább a szellem óriási tevékenységéből kivett egyes aforismák leanduk ezek, melyek e téren kidomoroitak.

A mint majd minden egyes szaktudománynál az összehasonlító módszer uralkodik, úgy én is kísérletet teszek rövid pillantást vetni a multba ott, hol jelenlegi viszonyaink a mult idők viszonyaitól lényegesen eltérnek.

Korunk s az ókor munkakülönbsége a szellem s az anyag viszonyában leli magyarázatát. Valamint az ó- úgy a középkorban is az anyag a szellem fölött tartotta hatalmát, az újkor ellenben a szellemnek az anyagfölötti uralmát hirdeti. A munka eredetileg szoros összeköttetésben állt a rabszolgákkal. Ily alapelven épült az ókor kulturája is. Hisz a görög és római műveltség, a művelődéstörténelme e világító meteorja, szintén ez alapelvekhez ragaszkodott. Avagy nem hirdették-e már Aristoteles és Plató, a görög tudomány e fejedelméi, azon tant, hogy a munka egy honpolgárhoz nem illő foglalkozás. A munka a megvetés és gyalázat súlya alatt görnyedt. Ki a görög polgárok közül kereskedelem és iparüzésre vállalkozott, bebörtönöztezték s minden állami hivatal előtte zárva volt. Ime! ez azon folt, mely még két ezer év után sem birt a sötétség üelő karjai közül kibontakozni. Amde e téves nézetek a középkor felhős egérül lettek. A munkáról a gyalázat, a szégyen s a megvetés leple, meijlyel azt az ókor körülhálózta, lerántatott. Mibelyt leromboltattak a rabszolgaság szilárd bástyái, a munka azonnal az erény polczára emellett.

Középkorban az ipar csupán a kézműipar alakját ölté magára, melynek fokozatos fejlődése a csehrendszer életbeleptetése által akadál-

Füladás végett kiadatott:

1. A polgármesternek.

Közigazgatási	1037 drb.
ebből elintéztetett	1023 "
hátralék	14 "

2. Krausz Vilmos főkapitány urnak.

Közigazgatási	1921 drb.
rendőri	2856 "
Ebből elintéztetett közigazgatási	1914 "
rendőri	2856 "
Hátralék közigazgatásból	7 "
rendőriből	— "

3. Alman András tanácsnok urnak.

Közigazgatási	772 drb.
ebből elintéztetett	585 "
hátralék	187 "

4. Szlanka József főjegyző urnak.

Közigazgatási	876 drb.
árvaszéki	703 "
Elintéztetett közigazgatási	821 "
árvaszéki	686 "
Hátralék, közigazgatási	55 "
" árvaszéki	17 "

lyoztatott. E mellett a szegénység elve, mely a középkorban oly annyira felkaroltott, az iparra felette keves befolyást gyakorolt.

A stoikus iskola eme elvei, melyeknél fogva az általános jólét a gazdagságról folytonos lemondásban nyilvánul, egész ellentétben állanak az újkor nemzetgazdasáttal szemben. A 19. század praktikus szelleme a nemzet vagyonosodását inkább szélesbítené törekszik, mintsem azt vélni lehetne, miszerint a társadalom jólétének alapját megvetni a koldús b o t volna hivatala. E nézetek tán a bölcsészet történelmében érdekességgel bírhatnak, de a jelenkor realizmusával ahogy sem egyeznek meg.

Mind ezen akadályok, melyek az ipar virágzását olyannyira gátolták, az újkorban semmisültek meg.

Az ipar rendszeres fejlődését féken tartó, ókor emelte torlaszok helyére a szabad ipar zászlaját tűzte ki az újkor. Ezzel az ipar nem csekély lendületet nyert; kivált a 19. században óriási léptekkel haladt előre. Mily szűk kör volt az, melyben az ókor és középkor ipara mozgott. Az előítéletek sötét felhői mögé bujt minden idea. A természetudományok terén tett haladás következtében az előítéletek és csalódások eme felhői napról-napra jobban kezdtek oszladozni.

A tropikus éghajlat lakóinál még mai napig is ily viszonyok léteznek. Ahol az ember még természet által vezettetik, ahol a természet rendkívüli tüneményei az emberben félelmet és rettegést okoznak, ott a civilizatio zeruson alul áll. Igaz, hogy az egyiptusi, indiai, görög stb. civilizatio dicsekszik az ó piramidáival, pagodáival s több más csodákkal, de mi czejla volt pl. az egyiptusi piramidáknak?

Ezer meg ezer emberélet veszett el ez óriási épületek felállításánál; az emberi nem azonban semmiféle hasznot nem húzott azokból.

Az ipar terén vajmi csekély haladás észleltetett volna, ha a gép nem pótolna annyi emberi kezét és föl nem szabadítja az embert az anyag uralma alól.

Ama primitív állapotok bizonynyal még mai napig sem szüntek volna meg, ha egy Vatt, Arkwright, Stephenson és Oersted geniusa az emberi nem segélyére nem jön!

Minden újabb találmánnyal az ipar szilárdabb alapot nyert. Ezen vívmányok a szellem emancipációját segítették elő s az előítéletek tág areálját teljesen tönkre tették. Az ipar terén a gőzgép a legfontosabb vívmány. A gőzgép felállításával a civilizatio típusa jelentékenyen változott, s az ipar történelmében új korszak vette kezdetét. Ama munkák, mik gőz segélyével vitettek véghez, oly nagy mennyiségűek s oly külföliek, hogy szinte báluntra ragadják az embert. A hatalmas természet, mely daczol az ember phisikai erejével, meg-meghajol annak lágesze előtt. Ha az egyiptusi civilizatio ismerte volna a gőzgép óriási hatását,

F. szerint valamennyi iktatóba (tanácsi, árvászéki és kapitányi) beérkezett ügydarabokból elintéztetett:

közigazgatási	4343 drb.
árvászéki	686 "
rendőri	2856 "
hátralékban maradt közigazgatási	263 "
" " árvászéki	17 "

Évi jelentésem fonalán már ismételve jeleztem, hogy a jelen állapot mellett, midőn az intéző tanácsotagok létszáma oly csekély, csak is a legnagyobb és megfizetett szorgalom tette lehetővé, hogy a beadványok ily jelentékeny száma intéztetett el, — s ezen állapotot most is s főképp most midőn az államügyek közvetítése fokozott mérvben ruházott a törvényhatóságokra, annyival inkább ki kell emelnem, mivel, ha majd a „közigazgatási bizottság”-ról szóló törvény alkalmazása fog vétetni, a tiszti létszám szaporítása elodázhatlanná válik; miről eleve korán gondoskodni kellett volna s új hivatal szervezése költséggel járva, ugyanezekre a tekint. törvényhatósági bizottság figyelmét kikerülve, azon indítványt teszem, hogy ezen ügy megvizsgálására az első közzületi tárgyalások felvételére egy bizottmány küldessék ki, mely is a megszerzendő adatok s mutatkozó igényekhez képest ez ügyre okadatolt véleményes jelentést leszen előterjesztendő.

A mi a jelenlegi tisztviselőket illeti, kedves kötelességemnek ismerem jelenteni, hogy valamennyien — noha egyeseknél a munkahalmaz koruk előrehaladtossága mellett csakis a legnagyobb erőmegfeszítéssel győzhető le — tiszti kötelességüknek hiven s lelkiismeretesen feleltek meg s a tekint. törvényhatóság elismerését érdemelték ki. *)

Rendőrség.

A közrendészeti és a városkapitányi ügyek elintézésével megbízott rendőri tiszti közegek a lefolyt év alatt mindent megtekintve, mi tiszti hivatásuknak megfelelően a város polgárainak személyi és vagyonbiztonsága megvéteni kívánt s örömmel jelenthetem, hogy az említett közérdekek megóvása tekintetéből a főkapitány ur elismerést érdemel.

*) Hogy a közönség alapos fogalmat nyerhesen a tanács működési köréről s nagyenergiájú előmozdításáról, megjegyzem, hogy a hivataloskodás kiterjedésének megjelölésénél a jelentésben kiemelt ügydarabok száma nem lehet főképp, mivel sok oly tendő is vár a tisztviselőre, mely számokban ki nem fejezhető s gyakran több munkát igényel, mint a szám szerinti elintézés. — Az ide vágó és sok idővesztéssel járó tendők közé tartozik különösen a felek információja, a közgyűlések, a tanács- és árvászéki ülések, továbbá a többszöri rajz- és bizottmányok, u. m. központi választmány, rendőri, gazdasági, bányászati, jogügyi, rár, toraaiskola bizottmányok tanácsközmányai, árverések, a hely színen eszközölt gazdasági, bányászati s rendőri vizsgálatok, szemlek, árverések s egyéb kiküldetések sorozatának. Mindez igen sok időt igényel s elvonja a városi tisztviselőt a folyó ügyek elintézésétől. Szerk.

bizonytal nem kellett volna majd egy félmillió rabszolgának egész életét át egy piramidát építenie. Azonban az emberi nem jólétének emelésénél legfontosabb szolgálatot tesz a gőzmozdony és a gőzhajó. Az emberiség Stephensonban legnagyobb jólétét érte el. Hírvét még az idő sem mossa le soha, de soha! Ámbár alig mult el egy félszázad azon időszakot, amikor az első gőzkocsi szelte át a tért, már is az egész száraz földet vasúti hálózat borítja s már a legjáratalanabb helyeken is hallatszik a tüzels lo nehéz lélekzése. Mivelődés tekintetében a vasút az első helyet foglalja el. Lecky a találmányok fontosságát ecseelve, azt mondja: „Lehetetlen a vasutakat építeni anélkül, hogy egyáltalán az intellektuális befolyás is ne támadjon s lehet, hogy Vatt és Stephenson az emberek nézeteit oly mérvben változtatták meg mint Luther és Voltaire.”

Az indokok, mik által az ipar kivált a 19-ik században oly bámulusos magaslatra emeltetett: a tudomány, tőke, vas és a szén.

A természet törvényeinek kipuhatólása által az emberi szellem oly változásokat idézett elő, melyek különben nem jöttek volna létre. A gőzt, levegőt, villanyosságot a civilizáció érdekeinek előmozdítására használta fel. Ezen természeti erők, melyek az értelmiség által vezéreltetvők, millió kezét pótolnak, a római világaluralom idejében is léteztek.

Amde az akkori szellem nem volt képes azokat uralma alá hódítani. E korban az ember még a természet befolyása alatt nyögött, most azonban ezen természetnyújtotta erőkből magának millió rabszolgát csinált. Minden európai állam, mely az ipar fontosságát szem elől nem téveszti, suprenatitáját tudományok segítségével töreszik fenntartani. Mily befolyással bír a tudomány, azt kivált Indiában és Angolországban veheti észre. Ez a nyers gyapotot Indiából szállítja, saját gyáraiban feldolgoztatja s azt mint angol gyártmányt ismét az indiai piacokra küldi vissza. Ámbár ezen iparczikkek értéke nagy mértékben emelkedett mégis bátran kiállják a versenyt az indiai honi árúkkal. A mechanika óriási hatását India még nem ismeri s készítményeinek mennyisége nem versenyre lehet az azon gyártmányok mennyiségével, melyek gép segítségével állíthatnak elő.

Másik momentum a tőke. Noha általa az emberi nem két osztályra a gazdagok és szegények osztályára lett elkülönítve, mindazáltal korunkban oly vállalatokat szült, melyek a civilizációt más útra terelték. S amiként ama hírneves matematikai emeltyük segítségével akarta földünk alapjából kimozdítani, épp úgy lehetne korunkban ugyanazt a tőkérről mondani.

A kapitányi hivatal munkásságáról s ügy-kiterjedéséről tájékozást nyújtandó a köv. adatokat terjesztem elő:

I. Az 1875. év jan. 1-től deczemb. végéig a kapitányi iktató jegyzőkönyvbe érkezett írásbeli beadványok száma 2373
szóbeli panaszok jegyzőkönyvi felvétele 483

Összesen 2856.

Ezek közül válaszirattal 1141, a többi pedig hátrattal vagy szóbelileg intéztetett el.

II. A rendőrség beavatkozását igénylő következő esetek fordultak elő:

A) személybiztonság tekintetében a) a bányákban hat halálos sérülés, mely a véghezvitt nyomozás szerint a szerencsétlenek saját vigyázatlansága által idéztetett elő; egy sérülési esetenél a kezelő személyzet kötelességumlásztása észleltetvén az első vizsgálati jegyzőkönyv a törvényszéknek adatott át; b) öngyilkossági eset volt 3, és pedig: egy munkás a steffultói tóba vetette magát, Béalabányán egy földműves piztolylövésel vetett véget életének; Selmecezen egy hajadon mérget vett s meghalt.

c) Villámcsapás következtében egy 6 éves fiú életét veszte. d) Selmecebányán a belvárosban egy a munkás osztályból való nő ittas állapotban az utcán elaludván, megfagyott.

e) Béalabányán elzárt szobában magára hagyott három gyermek tized rakván, a füstben meghalt.

B.) Vagyonbiztonság tekintetében:

a) a betörés és lopás 4
b) kisebb lopás 13

c) 1 csalási eset (iparlovaglás) rendőrileg kinyomoztatván s a tényállás jegyzőkönyvileg megállapítatván illetékes eljárás véggett minősége szerint a törvényszék, illetőleg a járásbíróshoz tétetett át.

d) 7 kisebb lopás fogsággal házilag megfenyítettett,

e) tüzeset volt Béalabányán 1, Steffultón 2. — Béalabányán a keményben tűz támadván, a ház egyik faoldala átégett, de a tűz korán észrevétetvén eloltották; Steffultón pedig két szomszédos hevérház egymás után rövid időközben égett el, mely tűznek keletkezését kipuhatólni nem sikerült, de Steffultón valószínűleg gyujtogatás volt az ok.

f) mértéktelenség miatt pénzbírsággal fenyítettett 1.

C.) Rend-csendháborítás, tisztátalanság stb. miatt bejelentett kihágási eset közül 119 pénzbírsággal, 62 eset pedig fogsággal fenyítettett, a rendőri zárórának meg nem tartásáért egyéni bírságotlatozott; igazolvány s kereset nélküli egyén száma 38 s ugyanannyi eltolonoztatott; romlott hus két, s éretlen gyümölcs négy esetben semmisítettett meg.

A tőke segélyével összekötöttek a tengerek, áthasíthatnak a hegyek és óriási épületek állíthatnak a tengeren. Az ázsiai és afrikai államok, melyekben az associatio idejéig kemény talajra esett, nélkülözök ama hatalmat, melylyel Europa és az amerikai Egyesült-államok óriási vállalatokba bocsátkoznak.

A tőke napjainkban valami világrendítő. Az építményeket, miket az ókor kultúrája hozott létre, nem az associatio, hanem a rabszolgaság emelte.

A vas és szén oly ásványok, melyek nélkül jövőben aligha lehet megírni a művelődés történelmét. Az ipar ezeken alapszik. A nagy előhaladás az emberi tevékenység tágas terén kivált ezen ásványoktól tétetik függővé. Ezek nélkülözése esetében az európai civilizáció elvesztené éltető erejét s az ipar befolyása gyengítetténe! Ezen két ásvány hiánya a világ színterén nagy mérvű stagnatitót idéz elő. A vas elvesztése mondja M. Chevalier, a világra szerencsétlenséget hozna.

Az industrialismus egyik főindító oka volt a kereskedelem.

Hogy az élénk kereskedelemzés által az ipar lendületet nyert, bizonyítja a történelem. Az itáliai városok a kelettel való kereskedelmi összeköttetés által vergődtek hatalomra és önállóságra.

A hajózás tökélyesbítése s a felmerült újabb nézetek következtében az ipar nem kevésbé emelkedett, míg a 14. században az egész Europa fölé terjeszté ki határát. A városok lassankint anyagilag gazdagdaga s a műveltség székhelyévé lettek, sőt jogainak védelmére tetteleg léptek fel. Ez okonál fogva az akkori időszak jellege nagy változást szenvedett. Amde nem bírva az ujkor tőkéjével s nem ismervén meg eléggé a természet terhen erőt, az iparizés folytonos tepsedében sínlődött. Az ipar lassú fejlődésének egyik főhátránya ama téves nézetben alapult, hogy a tőkepénzesnek nem volt szabad pénzét kamatra kölcsön adnia.

Ezen tan, melynek folytán a különféle kereskedelmi és iparvállalatok felette nagy hátrányt szenvedtek, a tőkének folyton érezhetőbb szükségessége által tőkre tétetett.

A 15-ik században a találmányok s a tengeri hajózásból kifolyólag oly nézetek emelkedtek érvényre, melyek az előítéletek sötét felhőjét eloszlatták s újabb eszmékkel gazdagították. A szegénység elve a humanitáto stocicismus által lankasztva, megszűnt, s Europa a keleti fényűzést magáévá tette. Luxus volt a jólét kifolyása, valamint általa oly szellem támasztatott, mely a művelődésre kedvező hatást gyakorolt. Europa elérte morális átalakulását.

A történelem eléggé bizonyítja azt, hogy a luxus mindig együttesen jár a polgárosodási törekvésekkel. Ahol csak meghonosult, ott a kultur állapotokon jelentékeny változás vehető észre. Ezen aestetikai

III. Becsületértési-panasz, békebíróóságilag, nevezetesen a felek kiegyezése mellett 302 intézetet el.

IV. Házalási és előadási engedély adatott 52, melyekért 20 frt 30 kr. vétetett be s adatott a tanácsnak.

V. Igazolványjegy 112, s munkadíjny 36 drb. adatott ki.

VI. Cselédnyilvántartásban vezetettek:

mindkét nembeli cseléd 879

cselédkönyv kiadatot 69

VII. Szegénységi bizonyítvány kiszolgáltattott 138.

VIII. A katonaság számára 17 előfogat szolgáltatott ki. Az előfogatok előállításá szerződéssel leven bérbé adva, az előfogati díjon kívül 45 frt 74 kr. mint előfogati pótlék a marhatulajdonosokra kivettétvén, behajtatott s az illető vállalkozóknak kifizetett.

IX. Az 1868. évi XXXVIII. t. cz. értelmében az iskolába nem járó gyermekek szüleiére pénzbírság nem szabott, mivel az első hivatalos megintés is elégséges volt, hogy gyermekeiket az iskolába küldjék.

(Folytatása köv.)

Észrevételek „A természet hozzájárul-e a népjellem fejlődéséhez“ című cikkre.

(Folytatás.)

Epen úgy tanítá a természet az egyptusiatk a mechanikai, természetrajzi és csillagászati tudományokra. — A termékeny Nilusvölgy könyvé tette nekik a földművelést; a Nilus periodicus kiadásai mérni és számlálni tanították őket; valamint e periodicus változások szerint felosztották az évet. — Hegyek, tenger és puszták által körülzárva, egy szűk, termékeny völgyben, hol minden egy természetjelen-ségtől függött, hol az évszakok az aratás, a betegségek és szelek, rovarok és állatok egy és ugyanazon természeti forradalomhoz — a Nilus kiadásához voltak kötvé, volt-e várható más, minthogy a komoly egyptomi lakó és serény papi kasztja végre országuk föld és légbeli tüneményeinek megismerésével s leírásával foglalkozott? És így minden világrészről ismeretes, hogy körülzárt népek országukról a legzadagabb s legélénkebb ismerettel bírnak, bár azt nem könyvekből tanulják is. — Vajon ez mind nem mutatja világosan a természeti viszonyok hatásait az alattuk élő nép jellemének fejlődésére? Megjegyzendő, hogy ily körülzárt nép jellemének vizsgálásánál a sokoldalúságra tekintettel lenni nem szabad. — Egy körülzárt nép, mely a tengerparttól s más nemzetekkel érintkezéstől távol van s mely felvilágosodottságát csak egy helynek köszöni, egész saját szeri jellemet kell, hogy nyerjen a saját szeri természeti viszonyok következtében, de hiányzik belőle a sok-

oldalúság, mely csak más nemzetekkel érintkezés által szereshető meg. Példa erre Egyiptom mellett minden ázsiai tartomány.

Ezen példák világosan bizonyítják azt, hogy az éghajlat és a talaj minősége nemcsak „a természeti tulajdonokra, de lényegesen a népjellemre is hat. — Különböző éghajlat alatt különböző jellemet nyertek a népek. — Ilanonsituk össze a grönlandit az indus-sal, a lapponit a japanival, a peruit a négerrel; mily különösen fejlett ki szellemük, ha csak mythológiájukat vizsgáljuk. — A braman alig tudna magának képet alkotni, ha az islandiak Voluspá-ját felolvassák előtte; az islandi a vedák mellett szintén nem találná magát otthonosnak. — Minden nép képzeletmódja annak egétől és földtől függ s életmódjából fakad. — Ebből látszik, mily népeknél kell a képzelő tehetőségnek legjobban kifejlődvé lennie. — Olyanoknál t. i. kik magányban élnek, kik a természetnek vadregényes vidékeit, a pusztát, a sziklásterületeket, a tenger viharepasztopa partjait, a tűzökádó hegyek alját s az ezekhez hasonló földterületeket lakják. — Ős időkől fogva az arab pusztá a magas képzeletek hona volt.

Többek állítása szerint semmi körülmény nem ad oly felvilágosítást valamely nép tulajdonképi jelleme felől, mint a nökkeli bánásmód. Ha ez áll, ugy ez világosan czáfolja azt, hogy az éghajlat csak a természeti tulajdonokra hat. — Mivel a déli tartományokban korábban áll be az érettkor, mivel e meleg tartományok a physikai ösztön csábját mindkét nemben nemcsak korábban, de élénkebben is fejltik ki, mi volt természetesebb, minthogy a férfi nemének előnyeit ferde irányban használta s egy egész kertet akart gyűjteni e korán nyíló s korán hervadó virágokból, melyeket feltékenysége azután egy háreembe zárt. — Cook szerint a társasági szigeteken a férfi nejt bármily csekélységért, mely tisztését megnyerte, eladta. — E jelenet más szigetlakók éghajlata s jelleme szerint változik. Az északi népeknél a nő a férfival egy rangon áll (természetesen saját határain belül).

„Ha a természetnek döntő befolyása van a népjellem fejlődésére, úgy kell, hogy ama két nép mely ugyanazon természeti viszonyok közt él, jellemében, természeti tulajdonaiban is egyezzek.“ — Ez úgy is van, bár szerző ezt nem találja. Nézzük Ázsia északnyugati részét, hol oly sok néptörzs lakik egymás mellett, mint talán sehoh a világon. — A tatárország különféle származású népektől hemzseg, de a melyek mind a műveltség ugyanazon fokán állanak. — Ezt környezi sok néptörzs, sarmaták, scythák, mongolok stb., melyek egymástól különbözők, de valamennyinek jellemén mégis bizonyos egyformaság vehető észre (Herder ugyanott II.). — Éjszak-Amerika is sok néptörzsek ad lakhelyet s ezek jelleme és műveltsége az utazók hiteles állításai szerint bizonyos egyformaságot mutat kevés kivétellel. — A nadovassok felől Carver, a vi-nabogok, muskogok, Tsehivipiaokról stb. Adair, Rogers s mások hoztak tudósításokat, a melyek e nép jellemét s műveltségét egyformának bizonyítják. — Pedig ezekről csaknem világosan be van bizonyítva, hogy északnyugati Ázsiából kerültek ide, ahol az egyes néptörzsek jelleme kevésben hasonlít ezekhez. *)

Nézzük Brasiiliában a számtalan néptörzseket; mily keveréke a népeknek, nyelveknek találhatók itt s jellemeket a régiebb és újabb utazók meglehetősen egyformának írják le (Acunja, Gumilla, Lery, Loudamine stb.).

A hegyi lakók jelleme fővonásaiban mindenütt egyforma; a sziget- és tenger partlakóké hasonlóképen. — Hogy jellemük minden legesekélyebb árnyalatra nézve is egyezzek, azt kívánni nem lehet; mert nem találunk a világon két teljesen egyforma vidéket. — Pedig nemcsak a hideg és meleg az, mi ránk hat a levegőtől. — Vizsgáljuk csak a levegő alkatrészeit, melyek mennyisége az éghajlat, az ehhez kötött növények, állványok és állatoktól függ s mely a különböző földrészekben különböző ártalmas alkatrészeket, magvakat, miasmákat, kipárolgásokat tartalmaz; nézzük a szeleket, mint Hermattan, Samil, Sirocco vagy csak a mi szeleink; ez mind befolyással van az ember lélekzési szerveire, vérkeringésre, idegekre, ezek által az agyra, a gondolkodás módjára, a jellemre. — Továbbá valamely lakhely magassága, annak alkata és terményei, az azokhoz kötött életmód, munkakör, ruházat és éleztetek, sok más körülménnyel egyetemben, mindezek az éghajlat átalakító hatásához tartoznak s nem találni két oly helyet, mely mindezekben tökéletesen egyezzen s így az ily hasonló vidékeken lakó népek jelleme is minden egyformasága mellett némi eltéréseket mutat.

Tévesen bizonyítja szerző az említett pontot azáltal is, hogy kügerek és berberei közt, Egyiptomban a benszállott kafferek, hottentotok s negerek közt a bevándorlott portugallok, hollandok és angolok; lönföle jellemű népeket egy helyre hozva akarta ezek jellemét egyenlővé tenni. — Tessék körülbelül egyforma természeti viszonyokkal bíró földterületeken lakó s egymástól elkülönített népek jellemét összehasonlítani s bizonyosan fog találni jellemökben sok egyformaságot. — De a felhozott népek jelleme nem ott fejlődött ki, hol szerző szerepelteti őket, mint Afrikában a bevándorlott arabok, törökök és europaik a né-

*) „Und wie kamen sie zu diesem Charakter — mondja Herder — Als robe und harte Nationen kamen sie herüber; zwischen Stürmen und Gebirgen waren sie gebildet; als sie nun die Küste überstuden hatten und das grosse Freie, schone Land vor sich fanden, musste sich nicht auch ihr Charakter mit der Zeit zu diesem Lande bilden? Wüssten sie diesen Green und Strömen, in diesen Wäldern, auf diesen Wiesen fornten sich andere Nationen, als dort auf jenem rauhen und kalten Abhange zum Meere.“ — (I. 6.)

... vagy nálunk az ugyanazon faluban letelepedett magyarok, oláhok, németek és szlávok. — A nép eredeti jelleme rögtön nem változik, mert különben nem volna jellem. — Igen különös tehát abból, hogy az angol Amerikában is csak angol maradt s a hollandok Afrikában nem váltak sem kafferekké, sem hottentottákká stb. azt következtetni, hogy különböző éghajlati viszonyok alatt a népek jelleme változást nem szenved. Senki sem kívánhatja, hogy idegen éghajlat alatt a rózsra rögtön lilomomá, a kutya farkassá váljék; a természet szoros határokat vont terményei körül s azokat lényegesen átváltoztatni nem engedti. Hogy azonban a rózsá megváltozzék, a kutya valami farkasszerűt vesz fel, a történet bizonyítja. — A belső életéről az éghajlatról folyton küzd s sokáig és erősen ellenáll, de mivel a külső befolyásoktól nem ment, idővel alkalmazkodnia kell. — Az éghajlat ereje nem az időegységekben, de hosszú időtartamokban s gyakran igen későn nyilvánkozik. A természet éve hosszú. — Végre az éghajlat nem kényszerít, nem rombol egyszerre, de lassan s következetesen hajlít; ez adja azon észrevehető dispoziót, mely a népeknél egészben látható, de elkülönítve igen nehezen jelezhető. Emé hatása a természetnek azonban nem tagadható. Észak-amerikában — említi Halm — az európaiak előbb érik el az érettkort, de előbb is vénülnek meg, mint Európában, s az európaiak törekvése az éghajlat hatását idegen világrészekben megszüntetni, mindig hajótörést szenvedtek; és épen ezért állítani nem lehet, hogy az európaiak jelleme Amerikában s Ausztráliában változást nem szenved; csakhogy ez még nem oly nagyon feltűnő, mert Amerika és Ausztrália újvilág s még csak évtizedek után számítgat, mint mi Európában évszázadok, Ázsia pedig évezredek után.

(Folytatása következik.)

Különfélék.

— A Coburg hercegi család f. hó 20-án érkezik Sz. Antalba, hol — mint az örömdetes hír mondja — hosszabb ideig fog tartózkodni.

— Elgázolás. Hodruson egy bányamunkás, amint a zuzdához érczetszállított, csilléjével egy 2½ éves gyermeket elgázolt. — A gyermek,

kit a bányamunkás az eset előtt a sinekről több ízben elkergetett, rögtön meghalt.

— Rémes jelenet fordult elő f. hó 2-án Pribelen Laskzáry Miklós házában. Ugyanis fiának Laskzáry Györgynek, ki néhány évvel ezelőtt Selmeczeu akademiát halgatott volt, azon rögeszméje levén hogy Etelka nővére egy gépet rejtett, mely oka minden szerencsétlenségének, ötször lött revolverrel nővére. — A szerencsétlen büntetést másnap a lípótmezei telyórádába vitték.

— A pénzügyminiszter újból egy igen célirányos reformot hozott be az adóügyben. Ezáltal ugyanis az elemi csapások által okozott károk egyáltalában felülvizsgálat és megállapítás végett a pénzügyi igazgatóságok által a kataszteri közegekhez fogtak áttesteni. Ezen intézkedés főleg azért helyes, mert az utóbbi közegek, mint melyek általában a földmívelési viszonyokkal foglalkoznak, leginkább hivatvák az ana téren előforduló eseményeket megítélni.

— Villámcsapás. E hó 11-én d. e. 10 óra tájban Rovná a „Misa hora” nevű réten három kaszár és villám által sújtatván az egyik, ki a fálhoz támaszkodott rögtön meghalt, a másik, ki szintén a fa alá menekült, súlyosan megsérült, a harmadiknak, ki a fatörzstől körülbelül két meternyre állott, s elkövetett semmi baja sincs. — A súlyosan sérült, kinek háta összeeggett, a városi kórházban fekszik. — Ugyanazon nap a ribnikói tó felett levő vezmfésle pajtába két helyen csapott le a villám s a szarufakat lehatolva a falig ért, hol a szénmaradékot s később a padozatot is meggyújtotta. — Túzóitánk az adott jeltre azonnal kiesttek; azonban mire kiértek már el volt oltva a tűz.

— A 28-ik számú „Selmecz” azn írt: a „kereskedő segédek magyar kör”-t alapítottak Koszka János úr egy levelében megczfolja s azt mondja, hogy a kereskedősegédek csak társas összejeveleteket tartanak, a nélkül, hogy czimük vagy alapszabályaik volnának; saját költségükön lapokat hoztatnak s czéljuk e lapok olvasása s egyéb szórakozás, mit a czukrász-helyiség adhat.

Hol van már most az a „magyar kör” melynek alakulásáról nem rég értesültem s melynek a szinlapokon is előfordul?

— A lövöldéből. F. hó 9-én csak 7 lövő lőtt s mégis 397 lövés esett, melyek között 241 kör találtatik. Az első örmet Ochten-dung Ignác, a másodikat Liszt Gusztáv és a harmadikat ismét Ochten-dung urak nyerték.

— Üveg légyfogó kápható Forster Sándor özvegyének üveg-kereskedésében Selmeczbenyán.

Hirdetmény.

Sz. kir. Selmecz s Béalábánya városok országgyűlési képviselő választó kerületében az 1877. évre szóló választói névjegyzék kiigazítási összeállítására befejeztetvén vonatkozásal az 1874. évi XXXIII. t. cz. 41 és következő szakaszaira a T. cz. változó közönség tudomására hozatik, miszerint:

1) a városrészenként összeállított névjegyzékek és pedig a belvárosiak a városházán, a béalábányiak, stefultói, felső-fuchsloch s bankai névjegyzékek az illető biztosoknál, Hodruson pedig Leithaus hivatalos helyiségében f. évi július hó 20-tól kezdve közszemlére tétetnek ki;

2) miszerint ezen névjegyzékeket valamint az ezek ellen beadott felszólalásokat az alább kitűzött napokon reggeli 8 órától déli 12 óráig mindenki megtekintheti, és délutáni 2 órától 6 óráig lemasolhatja;

3) a névjegyzék ellen saját személyét illetőleg bárki is felszólalhat, s ezenkívül jogában áll bármely jogtalan felvétel, vagy kihagyás miatt felszólalni, a felszólalások irásában adandók be, és egy beadványba több egyénre vonatkozó felszólalás is foglalható s a felszólalónak kívánságára beadványról térítvény adatik; az ezen pont értelmében teendő felszólalások beadásának határideje f. évi július hó 20-tól 31-ig bezárólag tüzetik ki;

4) a felszólalásokat mindenki megtekintheti, s azokra a névjegyzékek kitételének napját követő 20 nap alatt vagyis f. évi augusztus 9-ig bezárólag irásban észrevételeket nyújthat be;

5) a felszólalások és ezekre tett észrevételek a központi választmányhoz intézendők s a szükséges okiratokkal felszerelve a belvárosban a polgármesternél, Béalábányban pedig és a külutczákban az illető biztosoknál nyújtandók be;

6) az ezen felszólalásokra és észrevételekre a központi választmány által hozandó határozatok f. évi szeptember 20-tól 30-ig bezárólag fognak közszemlére tétetni a városházán;

7) azok, kiknek felszólalása vagy észrevétele felett a központi választmány határozatot hozott, annak a közszemlére történt kitételét követő, és a hatózik pont alatt kitűzött 10 nap alatt, azok pedig, kiknek a határozat kézbesítettik, a kézbesítéstől számítótól 10 nap alatt a magy. kir. Curiához intézett felebbezésüket a központi választmány elnökéhez benyújthatják, a felebbezés irásban nyújtandó be, s ahhoz új bizonyítékok is mellékelhetők.

Selmeczbenyán 1876. évi július hó 6-án.

Ocsovszky Vilmos
közp. választmányi elnök.

Szlamka József
választmányi jegyző.

Közhirre tétetik

miszerint Herceg Coburg ő királyi fensége szittnyai uradalmában 400 drb. mindenféle öreg, négy és két fogú kos, anya és ürü mustrajuk akár csoportonként, akár együtt má nap-tól szabad kézről eladó, mely a bellujai majorban bármikor megtekinthető és Szent-Antalban az alku megköthető a Szent-Antal július 15. 1876, **tisztartóságnál.**

Hirdetés.

Bérbe adatkak az 1877-ik év január 1-től számítandó három évre Fenséges Herceg Cóbúrg Ágost szittnyai uradalmához tartozó Szent-Antali, középő és alsó, Teplitzkei, Kormosói és Szittnya-Lehotkai korcsmargalék épületekkel együtt, melyekre a nyilvánosan tartandó árverezés folyó év július 30-án délután 2 órakor a Szent-Antali kástélyban meg fog tartatni.

A bérleni kívánók az ígért öszvegnek megfelelő 50%-nyi bánatpénzzel ellátva legyenek; a fenntebbi korcsmargaléokra az árverés alkalmával offertek is elfogadatkak.

Továbbá pedig a Szent-Antali ügynevezett „vámfogadó”, a vámszedési joggal s mérszársszékkel együtt július 27-én déli 12 óráig benyújtandó s bepecsételt offertek utján az ajánlott öszvegnek 25%-nyi készpénz biztosíték melléklete mellett szintén azon időtől bérbe adatik; az offertek közötti választathas joga az uradalomnak fentartatik, az el nem fogadott offertek pedig visszaküldetnek.

A többi feltételek Szent-Antalban az uradalmi tisztartóságnál bármikor megtudhatók.

Szent-Antalban 1876. július 15-én.

Muszka József,
tisztartó.

1-2

Hirdetmény.

Az ¹/_{IV} városrészen Adamovszky Paulint illető 13. sz. a. ház, (Kovaesik és Szlamka urak házai között) mely 8 szoba, 1 előszoba, 3 konyha, 3 kamara, 1 pincze, 1 istálló, 3 részre osztott padlás s több fatartóból áll, a hozzátartozó kerttel f. évi október 1-től számítandó 3 évre bérbe adható. Bérbe venni szándékozók tisztelettel kéretnek ebbeli becses ajánlataikkal Adamovszky Paulinához Ungarisch-Brodban (Morvaországban) f. évi aug. 15-ig fordulni. (A ház eddigi évi bére 460 frt o. é. volt.)